

DEZVOLTAREA LOCALITĂȚILOR RURALE DIN ZONELE MONTANE ALE ROMÂNIEI, PRIN VALORIFICAREA EFICIENTĂ A POTENȚIALULUI AGROTURISTIC

D. UNGUREANU

Centrul de Formare și Inovație pentru Dezvoltare
în Carpați - CEFIDEC, Vatra Dornei
e-mail: danut_u@yahoo.com

Turning the resources of the Romanian mountain villages into account can be done by organizing various fairs, festivals, contests that will complete the favorable image of the villages. Still, the rural tourism/agri-tourism remains the main and the most important way for turning these resources into account. They make a contribution to introducing some diversified natural conditions into the domestic and foreign tourism circuit and to turning the entire thesaurus of traditional and contemporary culture into account. Among the attractive anthropic events the most important are: occupations and crafts; costumes, dances and popular songs; traditional holidays; architecture and peasant technical installations; human settlements. This vast activity is based on three inter-dependent elements: attraction to the natural beauties, to ethnography, novelty, charma ND events specific to the rural life; accommodation and meals, even though they are not at the hotels standards, must be of high quality and offered with hospitality; transportation, access ways to the rural area are vital for ensuring a continuous flow of tourists. Turning the novelty of the Romanian village and its "geographical personality" into account" leaves a mark on recovering and revitalizing the local activities, objective achieved by: Reactivating crafts and developing the services in a diversified range, which will ensure an occupational balance and a strengthening of jobs; Stimulating alternative activities generating supplementary incomes (rural tourism, agri-tourism); Promoting and stimulating local economies which process food and non-food products; Organizing the production structures and the structures for processing; Organizing the associations, in a diversified range ; family micro-production farms, professional associations, etc.. Establishing local institutional structures and partnership between the public and private institutions; The promoted legislation should comprise the real problems of the rural environment, including the social protection.

Keywords: sustainable development, mountain zone, rural tourism, agri-tourism.

În ansamblul economiei locale, turismul rural reprezintă o formă de valorificare turistică a spațiilor rurale prin exploatarea resurselor naturale, a valorilor și tradițiilor culturale și istorice, a produselor agricole și prin produsele de

marcă ilustrative ale identității regionale, etnografice și culturale; care să acopere nevoile consumatorilor în materie de primire, alimentație, activități recreative, divertisment și diverse servicii.

Turismul rural, include o paletă largă de modalități de cazare, de activități, evenimente, festivități, sporturi și distracții, toate desfășurându-se într-un mediu tipic rural. Este un concept care cuprinde activitatea turistică organizată și condusă de populația locală rurală și care are la bază o strânsă legătură cu mediul ambiant natural și uman.

Turismul rural constituie o alternativă la turismul tradițional, clasic, desfășurat în stațiuni și centre turistice, precum și la oferta „standard” de tip industrial. Constituie un rezultat dar și o premisă a dezvoltării economiei rurale. El poate contribui din plin la echilibrarea dezvoltării teritoriale a țării. Astfel, se are în vedere următoarele aspecte: posibilitatea de a deveni un suport pentru noi afaceri și locuri de muncă, încurajarea activităților tradiționale locale, cu precădere artizanatul dar și cele care pot determina dezvoltarea unui comerț specific și crearea de noi locuri de muncă; creșterea veniturilor locuitorilor așezărilor, rezultate din valorificarea resurselor locale și a produselor agroalimentare ecologice pentru consumul turiștilor.

Turismul rural poate fi analizat și ca factor de determinare a dezvoltării unor activități conexe, de creștere a veniturilor pentru multe familii, care dispun de o pensiune turistică sau de o locuință cu spațiu excedentar.

MATERIAL ȘI METODĂ

Procesul de restructurare economică, la nivel global, forțează astăzi, economiile naționale și comunitățile locale la adaptare, pentru a-și menține și crește competitivitatea economico-socială prin schimbări, atât în structura mediului rural cât și în modalitățile de utilizare și valorificarea acestuia.

Aceste schimbări, împreună cu ultimele noutăți în materie de modalități de petrecere a timpului liber, constituie suportul de baza al dezvoltării turismului în zonele rurale, într-un ritm susținut ascendent.

În elaborarea lucrării, s-au utilizat drept materiale documentare surse de date și informații din analize, rapoarte, studii de specialitate de la nivel european, național și zonal, Programul Național pentru Dezvoltare Rurală a României 2007 – 2013, precum și date din anuare statistice.

Punerea în valoare a potențialului de care dispune ruralul montan românesc, prin identificarea oportunităților și atracțiilor turistice, contribuie la atragerea unui număr însemnat de turiști, precum și la dezvoltarea durabilă, integrată, a localităților montane.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Zona montană în România se regăsește în 28 județe, cu 824 comune și 3.577 sate componente. Locuiesc un număr de 3.057.000 persoane (cca. 15,8 % din populația țării) din care peste 2.000.000 agricultori și 274.918 familii tinere. Fondul funciar în zona montană este de 6.911.621 ha, având următoarea structură:

Suprafața agricolă: 2.630.280 ha, din care:
- arabil: 539.467 ha

- pășuni: 1.173.703 ha
  - fânețe: 862.611 ha
  - livezi: 50.737 ha
- Suprafață neagră: 4.281.341 ha, din care
- păduri și vegetație forestieră: 3.886.233 ha (cca. 62,8 %).
- Structura exploatațiilor agricole montane reprezintă:
- 9,5 % din suprafața arabilă a țării;
  - 39,1 % din suprafața de pășuni a țării;
  - 63,6 % din suprafața de fânețe a țării
  - 31 % din efectivul de bovine;
  - 32 % din efectivul de ovine și caprine.

Potențialul turistic natural

Lanțul munților Carpați prezintă un rol deosebit pentru climă, ape, bogății, vegetație, faună, soluri etc. El are poziție centrală și formă de cetate sau inel, din preajma acestuia succedându-se celelalte forme de relief. Dar ceea ce îi conferă locul de frunte în patrimoniul turistic al țării sunt peisajele: defilee impresionante, dantelării de basm în formele carstice din regiunile calcaroase, circuri și văi glaciare, piscuri golașe, forme inedite sau ciudate ale stâncilor. La adăpostul acestora, apar vechile vetre de locuire - *țările*: Maramureșului, Bârsei, Făgărașului, Hațegului, Vrancei, Almașului etc. Pe firul râurilor carpatice, în văile acestora se înșiră de asemenea așezări pitorești, din rândul cărora unele sunt vestite pentru climatul sau apele lor minerale. Porțiunea vestică este reprezentată de lanțul eruptiv unde manifestările postvulcanice au contribuit la apariția localităților balneare în preajma mofetelor, apelor hipotermale sau izvoarelor bicarbonatate. Lanțul vulcanic a condus la apariția unor depresiuni, în cadrul cărora s-au dezvoltat numeroase așezări; numim aici Depresiunea Maramureșului, cea a Dornelor, a Gurghiului, a Ciucului.

Carpații Orientali sunt marcați îndeosebi de mulțimea trecătorilor naturale: Bratocea, Buzău, Oituz, Ghimeș, Bicăz, Rotunda, Prislop, Gutâi, care au făcut posibilă circulația de o parte și de alta a lanțului carpatic încă din vremuri îndepărtate.

Porțiunea cea mai spectaculoasă și impunătoare a Carpaților Românești o constituie, fără urmă de dubiu, Carpații Meridionali - între Culoarul Timiș-Cerna (la vest) și Valea Prahovei (la est). Supranumiți și Alpii Românești, ei ating în câteva vârfuri peste 2500 de metri: Omu (2505 m) în Masivul Bucegi, Moldoveanu (2544 m) și Negoiu (2535m) în Munții Făgăraș, Parâng (2518 m), Peleaga (2529 m) în Munții Retezat etc. În Carpații Meridionali au sălășuit și au fost protejate o serie de alte "țări" dintre care cele mai vestite sunt cele ale Oltului, Loviștei și Hațegului - situată în inima vechii Dacii. Jiul și Oltul au ferestruit, în aceasta catenă văi transversale, la fel ca și Prahova împreună cu Dâmbovița. Aici - între masivii muntoși ai Bucegilor și Pietrei Craiului - între Transilvania și Muntenia, legate de Culoarul Rucăr-Bran se află leagănul turismului românesc și începuturile turismului rural din țara noastră.

Între Olt și Jiu, întâlnim culmile Parângului, Șureanului și Cindrelului cu creste pitorești, căldări și văi glaciare, culmi netede împetrișate de lacuri și acoperite de pajști. Retezatul - cu întreaga lume de basm înglobată în parcul național și rezervația științifică cu același nume - Godeanu și Țarcul atrag în afara caprelor negre și numeroși turiști. Spre sud, dincolo de Depresiunea Petroșani, ne întâmpină culmile Munților Vâlcan, Mehedinți și Cerna, unde avem ocazia să admirăm adevărate bijuterii săpate în calcar - peșteri, poduri, doline.

A treia latură a Cetății Carpaților ce se întinde între Defileul Dunării și Valea Someșului, este numită de geografi Carpații Occidentali. Caracterizată de platforme netede, doar în zona centrală vom întâlni vârfuri de peste 1 800 de metri (Curcubătu, Bihor, Vlădeasa, Muntele Mare). Prăbușirile tectonice au creat aici un aspect insular și largi culoare; în același timp o mare variație a peisajului și relieful spectaculoase. Bazaltele de la Detunata, cheile, pantele, dolinele și peșterile (Cetățile Ponorului, Peștera Urșilor, Peștera Scărișoara, Peștera Meziad etc.) sunt doar câteva dintre atracțiile turistice ale zonei. Lanțul are în componența sa și străvechii și bogății Munți Apuseni.

Potențialul antropic

Resursele de origine etnografică, ocupă un rol distinct în cadrul obiectivelor rurale de proveniență antropică, în primul rând prin specificitatea lor, știut fiind faptul că fiecare etnie posedă un patrimoniu propriu spiritual și material, rezultat din evoluția conștiinței sale în timp și a răspândirii populației în spațiu. Din această cauză, oamenii proveniți din afara teritoriului unei zone sau aparținând altei etnii vor asimila acest patrimoniu, ce va prezenta pentru ei, însușirile unicității și ineditului, adesea absolute.

O caracteristică a resurselor etnografice este îmbinarea permanentă a edificiilor și obiectivelor cu funcție atractivă, cu manifestările ce se desfășoară într-un cadru adecvat. Apare așadar, o simbioză a materiei cu spiritul.

Destinul patrimoniului etnografic relevă astăzi situații aparent paradoxale, ponderea sa minimă regăsindu-se în țările cele mai puternic industrializate și urbanizate, în vreme ce, resursele cele mai bogate se află în țările în curs de dezvoltare. Aceasta, deoarece cultura populară veritabilă este apanajul vieții rurale, cu tradiții conservate și îmbogățite prin experiența propriilor creatori.

Dintre evenimentele atractive antropice, de o importanță majoră sunt: ocupațiile și meșteșugurile; portul, jocurile și cântecele populare; sărbătorile tradiționale; arhitectura și instalațiile tehnice țărănești; așezările umane.

Ocupațiile și meșteșugurile. Relevă o mare diversitate tipologică la nivel regional. Modul cum populația rurală își asigură existența, diferă de la un tip de relief la altul, de la o regiune climatică la alta. Atractivitatea acestora este conținută în modul de practicare, în ustensilele folosite, în modificările incluse peisajului natural, în rezultatul final al activităților umane.

Astfel de ocupații și meșteșuguri sunt: cultura plantelor, creșterea animalelor, exploatarea și prelucrarea lemnului, vânătoarea și pescuitul, albinăritul, aurăritul, fierăritul, olăritul, cojocăritul, torsul, țesutul, vărăritul, etc.

Zestrea lor atractivă se multiplică în momentul în care ocupațiile și meșteșugurile devin pretextul afirmării unor alte manifestări, ca de exemplu, jocul și cântul cu ocazia unor “șezători” sau “clăci”, etc.

Obiceiurile. Sunt manifestări creatoare ale spiritualității rurale, în care diferitele evenimente din viața obștei sau a individului sunt situate la statutul de simbol și practică oraculară. Ele sunt asociate ciclității anotimpurilor, evenimentelor familiale sau individuale.

Portul, jocul și cântul popular. Se diferențiază foarte mult de la o zonă la alta și de la o etnie la alta. În România există adevărate comori în acest sens, reprezentate prin îmbrăcăminte, jocuri și cântece populare. Subliniem originalitatea absolută a folclorului românesc, marea sa varietate și conservarea sa de excepție până în zilele noastre. Costumele populare din Năsăud, Oaș, Bucovina, Oltenia, Muntenia sau Banat sunt repere unice pentru spiritualitatea țaranului român.

Instrumentele populare – naiul, fluietul, taragotul, țambalul, etc au și ele specificitate românească și reprezintă puncte de atracție.

Arhitectura și instalațiile tradiționale. Confirmă geniul artistului anonim, a cărui dragoste de frumos și perspicacitate practică s-a materializat în construcții și mijloace de producție aparte. Arhitectura populară relevă anumite particularități regionale: porțile sculptate cu motive florale, solare sau în spirală din Maramureș, bisericile de lemn din Maramureș, Sălaj sau Munții Apuseni. Modul și materialul din care sunt construite conferă unicitate. Casele, întreaga gospodărie și anexele constituie o adaptare la timp, spațiu și eternitate.

Instalațiile tradiționale: mori de apă, piue, vâltori, sunt la rândul lor de o mare complexitate și varietate.

Așezările umane. În ansamblul lor, sunt o chintesență a elementelor sus menționate, o comuniune de edificii și spiritualitate. Așezarea rurală apare ca un tot unitar bine individualizat, căruia creativitatea locuitorilor săi îi conferă un anumit grad de specificitate.

Habitatele umane devin obiect al atracției, datorită unor valori recreative clar individualizate sau prin atributele ce la conferă: vechime, structură, amplasare în teritoriu, etc.

Tot potențialul antropocentric mai cuprinde și infrastructura generală (rețeaua de comunicații, rețele legate de facilități de locuit - canalizare, electricitate, rețeaua sanitară etc), care din păcate în unele spații rurale se află la un nivel inferior sau sunt inexistente.

CONCLUZII

Valorificarea ineditului satului românesc și a “personalității sale geografice” își pune amprenta asupra redresării și vitalizării activității locale. Principalele direcții care trebuie vizate pentru valorificarea potențialului rural sunt:

- restabilizarea gospodăriilor țărănești și a întregii politici agrare

- stimularea activităților non agricole complementare, în mod deosebit prin crearea de noi unități economice îndeosebi agroproductive și de servicii și prin valorificarea potențialului turistic și agricol;

- selectarea unor localități specifice zonelor etnografice românești pentru finanțarea etapizată a unor proiecte de amenajare complexă pentru turismul rural;

- elaborarea de studii și proiecte de amenajare locală a spațiului rural mai ales ca proiect pentru practicarea sporturilor, agrementului și divertismentului cultural, programe turistice, pentru a oferi turiștilor în zonele rurale o gamă cât mai variată de ocupații și atracții.

Valorificarea resurselor satului românesc se poate face prin diferite târguri, festivaluri, concursuri, care vin să întregesc imaginea favorabilă a satului. Totuși principalul mod, și cel mai important în valorificarea acestor resurse este turismul rural/agroturismul - care contribuie la introducerea în circuitul turistic intern și internațional a unor variate condiții naturale și la valorificarea tezaurului de cultură tradițională sau contemporană a întregului potențial cultural- istoric din spațiul rural.

BIBLIOGRAFIE

1. Nistoreanu, P., 2007 – *Analiză empirică asupra turismului rural românesc*, în "Turismul rural românesc", Editura Performantica Iași, p. 26-27.
2. Ungureanu, D., 2007 – *Teza de doctorat*, USAMV Iași, p. 134-136.
3. *** Planul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013.